

Belgie - Belgique
P.B.
Leuven 1
BC 4192

OUDERENWEEK 2006

Van 20 tot 26 november

ANDERS IS OOK MOOI

Omgaan met verscheidenheid

*Vlaams Ouderen Overleg Komitee vzw - Vlaamse Ouderenraad
Koningsstraat 136
1000 Brussel*

*OOK-Actueel
verantwoordelijke uitgever: Mie Moerenhout
Afgiftekantoor Leuven 1
P 209987
Speciaal nummer*

Inhoud

Woord vooraf.....	1
Wat is verscheidenheid?.....	2
Ieder mens heeft dezelfde waarde.....	5
Wie ben ik?.....	8
Verder kijken dan je neus lang is	12
Omgaan met verschillen.....	16
Ouder worden we allemaal.....	18
Getuigenissen.....	22
Activiteiten	28
Op zoek naar andere activiteiten	39

Woord vooraf

Met de Ouderenweek een thema voor twee jaar ingaan, geeft kansen: tijd om te verkennen, tijd om uit te diepen, ideeën kunnen rijzen, binnen het thema kan geïmplementeerd worden, en mogelijk rijpen beleidsaanbevelingen die kunnen gepresenteerd worden op het volgende Ouderenparlement.

De kans werd gegrepen. Met het thema 'Anders is ook mooi – Omgaan met verscheidenheid' viseren we niet lukraak een doelgroep. Er wordt in het eerste jaar nagedacht over verscheidenheid in het algemeen, er wordt gezocht naar achtergronden, er volgt een bewustwording van gelijkenissen en verschillen, de discussie wordt aangewakkerd... En dat is verrijking. Nadenken over wie of wat anders is, heeft als gevolg dat er voorzichtig wordt kennis gemaakt en dat de omgang met het andere wordt aangevat.

Misschien moeten we vaststellen dat het vooral draait om elkaar leren kennen. Een eerste opstap daarbij is luisteren, open staan voor de andere, voor iets anders. En daar is altijd een beetje lef mee gemoeid. En mogelijk stel je vast dat anders ook mooi is.

Onze wereld wordt hoe langer hoe complexer. Daar binnenin zit de verscheidenheid van mensen, van manieren van leven en zijn, in allerlei netwerken, in de maatschappij. Om jezelf thuis te blijven voelen in je eigen omgeving, in ons Vlaanderen, is exploratie van vreemd, nieuw en het zoeken naar gelijkpunten nodig.

Met de Ouderenweek van 2006 geven het Ouderen Overleg Komitee en de Vlaamse Ouderenraad een aanzet voor het thema van verscheidenheid. En we komen niks te vroeg want elk beleidsniveau heeft ingezien dat dit thema aandacht vraagt.

Goddie De Smet
Voorzitter

Wat is verscheidenheid?

Verscheidenheid is een synoniem voor diversiteit. Beide termen zijn dezer dagen niet weg te denken uit onze maatschappij. Deze termen zijn meer dan modewoorden. Overal waar je komt, kleurt het landschap divers, niet alleen in Vlaanderen maar ook in Europa. Aan de ene kant onder invloed van de zogeheten 'globalisering' – de wereld wordt kleiner. Aan de andere kant als gevolg van de demografische evolutie. Dat laatste vergeet men wel eens.

Zo lanceerde de Vlaamse overheid enkele jaren geleden de campagne 'Kleurrijk Vlaanderen'. Momenteel heb je op Federaal niveau de campagne 'Diversiteit is een verrijking', waar de overheid rekening wil houden met die verscheidenheid en in haar diensten een afspiegeling wil zijn van die veelzijdige maatschappij. Maar wat is nu juist diversiteit of verscheidenheid?

Het 'Van Dale'-woordenboek geeft volgende definitie voor het woord diversiteit: verscheidenheid.

Verscheidenheid betekent:

- verschil, onderscheid
- afwisseling, variatie
- groep of verzameling van zeer verschillende eenheden
- variëteit
- pluraliteit, pluriformiteit

Als mensen spreken over diversiteit en de diverse samenleving, dan gaat het voornamelijk over de multiculturele diversiteit; de instroom van mensen van vreemde afkomst. In deze brochure willen we verscheidenheid in het algemeen bekijken. Het begrip diversiteit wordt hier dus ruim geïnterpreteerd. We willen het niet alleen hebben over allochtonen en autochtonen, want er zijn zoveel meer verschillen zichtbaar in onze maatschappij. Ook het OOK vzw – Vlaamse Ouderenraad kent een diverse samenstelling. Als overlegplatform van ouderenorganisaties brengen wij organisaties met verschillende ideologieën en politieke overtuigingen bijeen.

Iedereen is uniek en dus ook anders. Je hebt dikke en dunne mensen, grote en kleine, zwarte en witte. Maar ook mensen met rood, zwart, wit, bruin, zelfs paars en ook grijzend haar. Sommige verschillen merk je ook pas als je de persoon leert kennen. Zo heb je mensen die houden van wandelen, anderen van diepzeeduiken. Bovendien verschillen mensen van elkaar in opvoeding, levenservaring, sociale achtergrond, seksuele geaardheid, lichamelijke en verstandelijke mogelijkheden, religie, geslacht, leeftijd, afkomst, gedragingen, enz.

Doordat mensen verschillende horizonten bewandelen, verschillende invalshoeken hebben, verschillende ideeën creëren, standpunten innemen, verschillende smaken hebben, krijgen we ook zoveel verschillende mogelijkheden aangeboden waardoor de maatschappij een gevarieerd gegeven wordt. Hierbij is het belangrijk om ons niet blind te staren op de verschillen, maar om ook aandacht te hebben voor de gelijkenissen tussen elkaar.

Verscheidenheid en het Europees Jaar “Gelijke kansen voor iedereen”

Ook in Europa staat verscheidenheid op de agenda en daarom heeft de Europese Commissie 2007 uitgeroepen tot het Europees Jaar “Gelijke kansen voor iedereen”. Vanuit de Europese Koepel van Ouderenorganisaties (AGE) wordt aangedrongen om in dat kader speciale aandacht te vragen voor de kansengelijkheid van ouderen.

De Europese Campagne concentreert zich op vier sleutelbegrippen: rechten, vertegenwoordiging, erkenning en respect.

Aansluitend bij het eerste punt wenst AGE dat de campagne zou aangegrepen worden om ouderen bewust te maken van het recht op gelijkheid en anti-discriminatie.

Wat het aspect vertegenwoordiging betreft beklemtoont AGE de noodzakelijke betrokkenheid van de ouderenorganisaties bij het beleid. Er wordt aangestuurd op een gestructureerde dialoog met de overheid. Ook een meer positieve beeldvorming in de media over de veroudering van de bevolking als een aspect van de toenemende diversiteit dient vanuit dit Europees jaar te worden benadrukt.

Bovendien wenst AGE uitdrukkelijk dat de positieve bijdrage van ouderen aan het functioneren van de samenleving wordt erkend. Hierover zou meer onderzoek moeten gebeuren.

Bij het vierde punt – respect – zou de noodzaak van de dialoog tussen de onderscheiden groepen en generaties een bijzonder aandachtspunt moeten zijn. Overigens wordt een Europese campagne in 2008 rondom de interculturele dialoog in het vooruitzicht gesteld.

Ieder mens heeft dezelfde waarde

“Geen mens is gelijk! Maar ieder mens is ‘gelijkwaardig’.” Dat is de discussie tussen gelijkwaardigheid en verscheidenheid. Hoewel er geen twee mensen helemaal hetzelfde zijn, toch zouden alle mensen een paar dingen gemeen hebben. Dit is in ieder geval zo wanneer je de mensenrechten naleest. Hierin staan de normen die voor alle mensen gelden en die een grondslag zijn voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld. Dit zijn normen die erg duidelijk zijn en deel uitmaken van het ‘mens-zijn’. Zo heeft iedereen recht op leven, mag niemand in slavernij gehouden worden of heeft iedereen recht op een nationaliteit. Dit lijkt erg logisch voor ons, maar dit is niet over heel de wereld zo.

Deze mensenrechten zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en nader gepreciseerd in de Europese regelgeving en de Belgische Grondwet. Zo waarborgen artikel 23 en 24 (3) van de Grondwet uitdrukkelijk het recht op het leiden van een menswaardig leven. Ook in de decreten betreffende het Vlaams Ouderenbeleid en het Lokaal Sociaal Beleid wordt uitdrukkelijk naar deze artikelen in de grondwet verwezen.

Art. 23 uit de Belgische grondwet formuleert de sociale grondrechten als volgt:

Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden.

Daartoe waarborgen de wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel, rekening houdend met de overeenkomstige plichten, de economische, sociale en culturele rechten, waarvan ze de voorwaarden voor de uitoefening bepalen.

Die rechten omvatten:

- 1° het recht op arbeid en op de vrije keuze van beroepsarbeid in het raam van een algemeen werkgelegenheidsbeleid dat onder meer gericht is op het waarborgen van een zo hoog en stabiel mogelijk werkgelegenheidspeil, het recht op billijke arbeidsvoorwaarden en een billijke beloning, alsmede het recht op informatie, overleg en collectief onderhandelen;
- 2° het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand;
- 3° het recht op een behoorlijke huisvesting;
- 4° het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu;
- 5° het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing.

Art. 24 (3) bevat het recht op onderwijs, met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden. De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht.

Wanneer we van hieruit naar diversiteit kijken, zal het al wat duidelijker zijn hoe je met de verschillen tussen mensen om kunt gaan. Dit wil niet zeggen dat het ook gemakkelijk zal zijn. Het vraagt een inspanning van iedereen. Het vergt zowel structuurveranderingen als veranderingen in de opvattingen, normen en waarden. Het beste uitgangspunt om hierop in te spelen is te zoeken naar de meerwaarde die in deze nieuwe context gerealiseerd kan worden en hier ook werk van maken. Diversiteit is immers niet alleen een last voor de samenleving, maar ook een rijkdom. Het gaat er eigenlijk om dat wat je voor jezelf wil, je ook voor anderen toelaat. Hiervoor zal het nodig zijn om jezelf goed te kennen en je te kunnen inleven in de anderen.

In deze brochure maken we kennis met Magda Anders, een 70-plusser.

Magda Anders

“Ik, Magda Anders, ben 79 jaar. Volgend jaar word ik 80 jaar, maar ik ben nog actief. Ik kan nog haast alles zelf doen, wat op mijn leeftijd niet evident is, denk ik. Ik woon in het centrum van de stad. Dat vind ik wel wat jammer. Vroeger woonde ik tussen het groen, op ‘de boerenbuiten’ zoals wel eens gezegd wordt. Maar aan het stadspark dat op 100 meter van mijn appartementje ligt, heb ik een goede vervanger gevonden.

Mijn man stierf twee jaar geleden, maar ik heb een familie die me goed steunt. Ik heb vier kinderen en zeven kleinkinderen. Maar dat is nog niet alles. Ik ben ook al overgrootmoeder van drie en binnenkort vier achterkleinkinderen. Er is er nog eentje op komst.

Vroeger speelde ik veel met de kleinkinderen in de tuin, wat nu niet meer kan. Wel komen de achterkleinkinderen af en toe in het park spelen en dan ga ik mee. Ik ga ook vaak alleen naar het park, er zit altijd wel iemand die ik ken. Ik maak graag een praatje. Dat deed ik vroeger ook, toen ik verkoopster was. Dan praatte ik met allerlei soorten mensen en altijd was het een leuke babbel. Dit probeer ik nog steeds, zeker als ik iemand het park zie bevuilen. Ik hou van de natuur en hou me niet in iemand aan te spreken die zelfs nog maar een papiertje op de grond werpt. Soms krijg ik dan een onbegrijpende blik. Dat had ik in mijn tijd niet gedurfd.

Of toch wel, maar dan op toneel. Mijn hele leven heb ik toneel gespeeld in de plaatselijke toneelgroep. Ik heb er erg mooie momenten beleefd, maar nu kan ik dit niet meer. Ik heb dan ook een andere hobby gevonden.

In de streekkrant las ik over de seniorenadviesraad. Na het lezen van het artikel was ik wel geïnteresseerd. Vooral het idee om op mijn leeftijd nog iets te kunnen doen voor anderen, trok me aan. Het is iets anders dan toneel spelen, hoewel...

Wat ik fijn vind aan de ouderenadviesraad, is dat ik eigenlijk nog voor mijn kinderen kan zorgen. Ze behoren stilaan ook allemaal tot de senioren groep, al willen ze dat niet altijd horen. Het woord ouderen klinkt volgens hen zeker afschrikwekkend, hoewel er niets mis is met ouder worden. Het zal het onbekende zijn waar ze bang voor zijn. Je weet immers maar hoe het is om ouder te worden als je ouder bent natuurlijk. Maar ik sta nog steeds klaar om mijn kinderen met raad en daad bij te staan. De ervaring die ik heb, halen ze moeilijk in. Maar gelukkig kan ik ook op ze rekenen. Ik ben erg fier op wat mijn kinderen en kleinkinderen doen.

Ik geniet van het leven en ga ook af en toe nog eens op reis met de gepensioneerden. Heel leuk, want ik ben er zelfs mensen uit mijn jeugd tegen het lijf gelopen. "De wereld is klein", hoor je dan zeggen. En dat merk je ook als je op reis gaat. Je leert heel veel nieuwe dingen kennen als je wil. Zo heb ik gemerkt dat ik goed kan onderhandelen voor een goede prijs, zoals ze in zuiderse landen ook gewoon zijn. Dat zal wel iets te maken hebben met mijn verkopertalent, denk ik."

Wie ben ik?

Wie denken anderen dat ik ben?

Er lopen geen twee dezelfde mensen rond op deze wereld. Iedereen heeft zijn of haar eigen identiteit, wat voor een grote variëteit aan mensen zorgt. Stel je dus maar eens de vraag: "Wie ben ik?" of "Wie denken anderen dat ik ben?". Je zal doorheen de tekst wel merken dat er geen pasklaar antwoord op bestaat.

Het 'Van Dale'-woordenboek omschrijft 'identiteit' ondermeer als volgt: "Dat wat eigen is aan een persoon. Dit verwijst naar eigenheid, individualiteit, kleur, personaliteit, persoonlijkheid."

Identiteit gaat dus verder dan wat op je identiteitskaart vermeld staat. Je identiteit is

een verzameling van kenmerken die, van bij je geboorte en gedurende je levensloop, vorm geven aan wie je bent. Het is dus erg complex. Soms is het zichtbaar, en soms heel wat minder. Je identiteit is niet statisch, ze verandert doorheen de tijd en door wat je meemaakt.

foto: Jo De Niel

Identiteit gaat dus over je persoon

De 'persoon', zoals beschreven in de definitie, krijgt vorm door heel wat duidelijk zichtbare kenmerken, die buiten de persoon waar te nemen zijn. Maar daarnaast is er ook de persoonlijkheid of datgene wat zich in de persoon bevindt.

Duidelijke voorbeelden van uiterlijke eigenschappen zijn: je uiterlijk in al zijn details (je haarkleur, je ogen, de vorm van je gezicht, je lichaamsbouw,...), je naam, je leeftijd, je geslacht, ... Al deze dingen zorgen ervoor dat je herkenbaar bent en dat mensen je kunnen situeren en benoemen. Dit zijn de dingen die men bij een eerste contact heel snel te weten kan komen, ze zijn meestal ook heel duidelijk.

BELGIË IDENTITEITSKAART   BELGIQUE CARTE D'IDENTITE   BELGIEN PERSONALAUSSWEIS   BELGIUM IDENTITY CARD

Naam/Name:	Anders		
Voornamen/ Given names:	Magda Jozefien Elisabeth		
	Geboorteplaats en - datum/ Place and date of birth	Leuven 14 JUN 1927	Geslacht/Sex V
	Nationaliteit Nationality	Belg	
	Kaartnr./Card No	469-3840399-69	
	Geldig van-tot/ Valid from-until	12.04.2006 - 12.04.2010	
Handtekening van de houder/ Holder's signature			

Anders is dit met de persoonlijkheid. Je 'persoonlijkheid' is heel wat minder zichtbaar. Het gaat hier over je eigen karakter, eigen ideeën, eigen oplossingen, eigen overtuigingen, eigen normen en waarden,... deze zijn niet zichtbaar noch duidelijk op het eerste zicht en ze kunnen veranderen.

Magda, hoe zou jij jezelf beschrijven?

Magda Anders: "Dat is echt moeilijk. Maar ik zie mezelf wel als een zelfzeker persoon en goed ter tale. Die eigenschappen kwamen heel goed van pas tijdens mijn loopbaan als verkoopster en mijn toneelhobby. Ik ben heel fier en wil iets betekenen, daarom speelde ik ook toneel. Om op toneel te staan moet je veel inlevingsvermogen hebben. Zowel de goede als slechte kant van een rol moet je kunnen vertolken, ook al voel je jezelf er niet goed in. Zo moest ik ooit een moeder spelen die haar kinderen sloeg. Dat vond ik wel moeilijk, maar ik kon wel begrijpen dat kinderen je soms het bloed van onder de nagels halen. Maar natuurlijk heb ik ook mijn 'scherpe' kantjes. Ik kan soms koppig zijn en het mijn omgeving daardoor lastig maken. Zo maak je soms meer stuk dan je lief is. Op toneel was ik ook zo ambitieus waardoor ik mijn andere taken wat verwaarloosde. Er zijn nog wel een paar mindere kantjes op te noemen, maar ik moet toegeven dat die 'scherpe' kantjes afronden door ouder te worden. Ik ga meer relativieren. Nu merk ik wel dat ik soms te veel aandacht van mijn omgeving vraag. Misschien komt dit doordat ik meer alleen ben dan vroeger."

Je identiteit gaat over de plaats die je inneemt in je omgeving

Een verkoopster zoals Magda vroeger was, is bij ons anders dan in Afrika. Identiteit is dan ook iets waar je omgeving mee vorm aan geeft.

Een verkoopster hier heeft een winkel die ze draaiende moet houden. Er moet voldoende winst gemaakt worden zodat de winkel rendabel blijft en dit binnen de openingsuren. Je moet er voor studeren. Wanneer je dan als verkoopster in Brussel werkt, wordt gevraagd dat je tweetalig bent. Het is evident dat je kan lezen en schrijven en dat je mensen kan overtuigen, dus goed kan praten. Daarbij moet je dan nog eens voldoende verdienen om je gezond te houden en om je vrije tijd in te vullen, dit alles naar Westerse verwachtingen.

Een verkoopster in Afrika doet dit onder heel andere omstandigheden. Zij staat achter een stalletje, de hele dag en verdient net voldoende om een dag mee rond te komen. Ze heeft weinig vrije tijd, haar inkomen zorgt niet voor voldoende zekerheid en een opleiding is niet vereist.

Een persoon, met zijn persoonlijkheid, kan dus verbonden worden met een groep of een positie die hij inneemt in een maatschappij. Het gaat hier dus over het gedrag en de identiteitskenmerken die, door het individu of door de omgeving, nodig worden geacht om de positie of plaats in de groep naar verwachting in te vullen. Op deze manier wordt een positie aan de identiteit gekoppeld.

Magda Anders: "Ik ben verkoopster geweest, maar nu al bijna vijftien jaar gepensioneerd. In mijn jeugd was ik bij de jeugdbeweging, waar ik mijn liefde voor toneel ontdekte. Ik kon me uitleven en merkte dat ik goed kon babbelen. Hierdoor ben ik verkoopster geworden. Ik merk duidelijk dat ik door verkoopster te zijn, jeugdbewegingslid te zijn, gepensioneerde te zijn, amateurtoneelspeelster te zijn, ik heel wat heb geleerd. Dit heeft me gemaakt tot wie ik nu ben."

Er kunnen groepen zijn waar je jezelf heel gemakkelijk in plaatst. Zo kan je jezelf bij de groep muzikanten rekenen, of bij de vrijwilligers die in een rusthuis helpen, of bij een voetbalploeg...

Heel wat moeilijker ligt dit bij de groep kansarmen, hulpbehoevenden,...en toch worden mensen hierbij ingedeeld.

Beeld zonder klank

Waar kan een inzicht in identiteit ons nu helpen in het omgaan met verschillen? Als geen twee mensen hetzelfde zijn, zullen er zowel verschillen als gelijkenissen opduiken. Hoe we kijken naar onszelf en anderen zal hier heel wat mee te maken hebben.

Wat je denkt over iemand anders, wordt opgebouwd vanuit wie je zelf bent en vanuit wat je denkt. Wat je meekreeg uit je opvoeding, je ervaringen, de gevoelens die je bij iets hebt, de gewoonten die je hebt, de plaats waar je woont, de positie die je hebt, je genen, ... al deze dingen bepalen hoe je anderen ziet. Vanuit je identiteit treed je in contact met de omgeving en ga je om met de verschillende identiteiten.

Nu is het de vraag hoe je omgaat met mensen die je voor de eerste keer ontmoet. Ga je niet te snel een ander zijn/haar identiteit benoemen? Hoe zie je iemand na het eerste contact? Sta je open voor zijn/haar verhaal? Welke elementen uit je identiteit bepalen je visie? Hoe ga je om met iemand die je niet kent, maar wel bij een bepaalde groep kan indelen?

Verder kijken dan je neus lang is

Magda Anders: “Ik doe in de zomer iedere dag een flinke wandeling door het park, dat houdt me op de been. Blijven bewegen is immers goed voor de gezondheid. Daarna ga ik meestal nog een koffie drinken bij Simone, die is niet meer goed te been en is altijd blij als ze eens iemand ziet. Een tijdje geleden heb ik tijdens het wandelen een portefeuille gevonden. Hij lag wat verscholen tussen de struiken.

Moest Oscar, dat is mijn hondje, daar niet beginnen snuffelen zijn, dan had ik hem waarschijnlijk niet eens zien liggen. Ik was eerst van plan om hem onmiddellijk naar het politiebureau te brengen, maar dan kon ik niet meer langsgaan bij Simone. Dus besloot ik eerst bij Simone langs te gaan. Ik deed haar mijn verhaal en ze zei dat ik best eens keek of er nog een paspoort inzat. Ik was er eigenlijk niet echt happig op, want de dag van vandaag weet je nooit wat je vindt. Misschien zaten er wel drugs in of zo. Binnenin de portefeuille zat inderdaad een identiteitskaart van een knappe dertiger, dat vond Simone toch. Hij had lang haar, droeg een bril, had een oorring in en had een scherpe neus. Zijn naam was: Michaël Germaine Cornelis. Ik vond dat hij er nogal streng en stoer uitzag, precies een Hells Angel. Er zaten ook nog twee foto's bij van wat ik denk zijn vrouw en kinderen te zijn. Toeval of niet, maar hij woonde juist twee straten

verder. Het was de moeite niet om de portefeuille eerst naar het politiebureau te brengen. Diezelfde dag ben ik nog gaan aanbellen. Naarmate ik zijn huis naderde, was ik er toch niet gerust in. Je weet nooit met wie je te maken zal hebben. Stel dat het een arrogant type is. Mijn hart klopte iets vlugger dan normaal, precies zoals ik vroeger altijd had toen ik net voor een voorstelling het podium op moest.

Het huis was helemaal anders dan ik me had voorgesteld. Het was een mooi herenhuis met een koepel. Ik belde aan en stond onmiddellijk oog in oog met de man op de foto. Hij was een stuk groter dan ik verwacht had. De man was overgelukkig, toen hij hoorde dat ik zijn portefeuille gevonden had. Blijkbaar was hij die verloren toen hij aan het ravotten was met de kinderen van zijn zus in het park. Als bedanking vroeg hij me binnen en bood iets te drinken aan.

Tijdens het gesprek kwam ik te weten dat hij leraar was, dansles gaf, toneelliefhebber is (net als ik) en amateurfotograaf. Volgende week komt hij zelfs langs om een paar foto's te maken van mij en mijn familie. Leuke man, die Michaël."

Beeldvorming, stereotypering en vooroordelen

Belgen zijn dom.

Nederlanders zijn gierig.

Vrouwen kunnen geen kaart lezen.

Ouderen kunnen niet meer mee.

Jongeren zijn junkies.

Waarschijnlijk zijn bovenstaande beelden u niet onbekend. Mensen zijn vaak geneigd om anderen in hokjes te plaatsen; om kenmerken te veralgemenen voor een hele groep. Dit is te begrijpen, omdat je het idee hebt dat je een ander beter begrijpt wanneer je hem/haar categoriseert in man-vrouw, rijk-arm, allochtoon-autochtoon, jong-oud. Deze indeling gebeurt dus niet op basis van feiten, maar op basis van een mening.

Zo merk je bij het eerste contact dat je automatisch een beeld van de ander vormt, waarbij je bepaalde verwachtingen hebt over het gedrag en de persoon van de ander. Hierbij neem je slechts een deel van de werkelijkheid waar en zie je niet de hele persoon van de ander, enkel dat kleine stukje dat je interesseert. Het beeld dat je van de persoon vormt, wordt sterk veralgemeend en vereenvoudigd. Vaak gebeurt dit aan de hand van verschillende kenmerken, de belangrijkste zijn: geslacht, culturele oorsprong, uiterlijk en leeftijd.

De beeldvorming kan dus positief zijn, maar kan ook gevaar inhouden als je gaat denken in termen van 'wij' tegenover 'zij'. Tegenover ons 'normaal' gedrag, staat dan vaak hun 'afwijkend' gedrag. Afwijkend, omdat het niet hetzelfde is als het onze, omdat zij er andere gewoonten op na houden.

Als je een persoon beoordeelt niet op feiten, maar op kenmerken of gedragingen, spreken we over stereotypering. Stereotypering, onjuiste beeldvorming dus, kan ontstaan door de informatie die je van thuis uit hebt meegekregen, hoe je omgeving erover denkt of welk beeld in de media over bepaalde groepen wordt gegeven. En deze beelden worden gemakkelijk als de 'waarheid' aanvaard.

Al het geld zit bij de ouderen

Dit klopt niet. Veel ouderen hebben een laag pensioen, zelfs 23% van de ouderen in Vlaanderen leeft onder de armoedegrens.

Turkse islamiet moordt gezin uit

Indien dit een Belgische man zou geweest zijn, zou de krantenkop waarschijnlijk luiden: Depressieve man doodt gezin. Een man die zijn gezin uitmoordt, daar is iets mis mee. Dat heeft niets met religie te maken, toch wordt dat beeld verspreid.

Ook de behoefte om een eigen positieve identiteit te creëren speelt hierin een rol. Vaak is het ook zo dat iets wat je niet kent, zorgt voor angst, waarbij je vreest de eigen waarden en normen te moeten veranderen. Als gevolg van stereotypering hebben we allerlei vooroordelen naar wat hoort en niet hoort.

Vooroordelen heeft iedereen, want je kan niet alles weten en iedereen goed kennen. Maar heel vaak zijn vooroordelen niet waar. Meestal komt dit doordat je de ander niet kent of niet wil leren kennen. Een bekend voorbeeld van een vooroordeel geeft een psychologisch experiment. Er wordt aan een persoon een foto getoond, waarop je twee mensen ziet, een blanke en een zwarte, die met elkaar staan te praten. De blanke heeft een mes in zijn hand. Deze proefpersoon moet aan een groep vertellen wat hij op de foto heeft gezien. Het merkwaardige nu is wanneer dit verhaal vijf maal wordt doorverteld, meer dan de helft van de personen zegt dat niet de blanke maar de zwarte een mes in de hand had en sommigen vertellen zelfs dat de zwarte de blanke bedreigde. Hier heb je te maken met een vooroordeel, waarop de persoon wordt beoordeeld op grond van zijn huidskleur of afkomst.

Discriminatie

Op basis van bepaalde kenmerken worden mensen ook onterecht uitgesloten waardoor bewust of onbewust kansen ontnomen worden om optimaal te functioneren in de maatschappij. Bij discriminatie gaat het niet alleen om gedachten en ideeën, maar vooral ook om wat er gedaan en gezegd wordt.

Sinds 27 maart 2003 beschikt ons land over een nieuw instrument om de strijd aan te binden tegen iedere vorm van discriminatie.

Deze wet stelt:

"Er is sprake van discriminatie indien een verschil in behandeling dat niet objectief en redelijkerwijze wordt gerechtvaardigd rechtstreeks gebaseerd is op geslacht, een zogenaamd ras, de huidskleur, de afkomst, de nationale of etnische afkomst, de seksuele geaardheid, de burgerlijke staat, de geboorte, het fortuin, de leeftijd, het geloof of de levensbeschouwing, de huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke eigenschap."

In de strijd tegen ouderenmis(be)handeling is het niet onbelangrijk erop te wijzen dat zelfs pesterijen beschouwd worden als een vorm van discriminatie, wanneer de waardigheid van de persoon wordt aangetast en een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd.

Toch kan het beeld over de ander constant bijgestuurd worden en veranderen naarmate je de persoon leert kennen. Omdat iedereen anders is, is het juist spannend en verrassend om met elkaar om te gaan. Als je elkaar leert kennen, kun je ook kijken of je iemand aardig vindt of niet.

Omgaan met verschillen

Communicatie is durven

Je gaat om met anderen, of juist niet, en je merkt dat je anders bent, anders denkt, anders reageert, of bij elkaar past, elkaar aanvoelt en gelijklopend reageert.

Dit is mogelijk doordat er communicatie is. Dialoog en communicatie kunnen in vele gevallen duidelijkheid of nuance brengen bij beeldvorming tussen jezelf en een ander.

foto: Jo De Niel

Maar bij communicatie liggen een aantal valstrikken, want je kan niet niet communiceren. Zelfs wanneer je niet spreekt, druk je een boodschap uit via je gelaatsuitdrukkingen of je lichaamshouding. Communiceren is een boodschap/bericht overbrengen van de ontvanger naar de zender. Het is aan de ontvanger om die boodschap om te zetten, om die te ontcijferen. Soms wordt een andere betekenis gegeven aan de boodschap, waardoor een verkeerde interpretatie gebeurt, zodat misverstanden ontstaan. Dit kan verschillende oorzaken hebben: misschien werd de boodschap niet goed gehoord (wat bij ouderen nogal eens voorkomt), of werden de woorden niet begrepen (wat bij laaggeschoolden nogal eens voorkomt) of heeft het woord in die cultuur een andere betekenis (wat bij migranten nogal eens voorkomt). Het heeft ook veel te maken met de verwachtingen die jij hebt van de persoon of het gesprek.

Wil je tot een goede communicatie komen, dan kan dit enkel gebeuren als je jouw gesprekspartner om uitleg vraagt, zodat je weet hoe de ontvanger de boodschap heeft begrepen. Anders leidt miscommunicatie tot conflicten, frustraties of wrijvingen tussen mensen.

Voorbeeld: “Het is hier ongelooflijk warm.” (Er komt juist een vrachtwagen voorbij).

“Wat is er met je arm?”

Uit het voorbeeld blijkt dat de ontvanger de boodschap door het lawaai volledig verkeerd begrepen heeft.

Communiceren en in dialoog gaan moet je natuurlijk durven, omdat je in een goeie dialoog vanzelfsprekend ook jouw identiteit laat kennen.

Samen beelden vormen

Om samen te leven is het een vereiste dat je elkaar begrijpt, maar ook dat je mekaar wil begrijpen. Wetende dat bij jouw beeldvorming altijd een eigen interpretatie wordt gemaakt van een ander, kan je een genuanceerder beeld van die andere krijgen door de confrontatie aan te gaan. Dit betekent echter niet dat je het over alles eens moet raken, maar wel dat je ruimte laat voor het anders zijn en denken, wat geen gemakkelijke opdracht is. Hiervoor vertrekken we vanuit een visie van gelijkwaardigheid eerder dan van verschil. Als je mekaar begrijpt, kan je vervelende situaties voorkomen wanneer ze zich in je omgeving voordoen.

Leren omgaan met verschillen, een meerwaarde

Dit ‘omgaan met verschillen’, gaat niet vanzelf. Niet iedereen is gelijk, anders zou de wereld er maar ééntonig uitzien. Door in contact te komen en open te staan voor die verschillen kunnen we onze leefwereld wat meer kleuren. Maar willen we wel meer kleur zien?

We kunnen elkaar niet ontwijken want steeds opnieuw kom je mensen tegen die van je verschillen. Maar wanneer mensen mekaar begrijpen en blijven communiceren, is het mogelijk de anderen te vatten binnen hun omgeving en te blijven zoeken naar een manier om met elkaars verschillen om te gaan. Deze verschillen herkennen, erkennen en er mee durven omgaan, zal voor minder onzekerheid en vervreemding zorgen omdat je de andere beter kan inschatten. Natuurlijk moet je dit ook van de andere persoon kunnen verwachten. Er zijn twee kanten aan de medaille.

Ouder worden we allemaal

Ouder zijn, kent verschillen

Ook tussen de ouderengeneraties is er een grote verscheidenheid. Als je het courante beeld over verouderen beluistert, dan klinkt dat vrij eenduidig, zelfs stereotiep. Achter dat beeld schuilen in Vlaanderen ruim een miljoen identiteiten of personen die bij een bepaalde leeftijdsgroep horen, maar die wel elk hun eigenheid hebben.

Nog niet zo heel lang geleden was de officiële pensioenleeftijd voor mannen 65 jaar en voor vrouwen 60 jaar. Voor vrouwen wordt deze officiële leeftijd stilaan opgetrokken naar 65 jaar. Zo komt er meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Maar met die officiële pensioenleeftijd wordt sinds de jaren 70 niet meer zoveel rekening gehouden. Vroeger met pensioen gaan, kan voor velen. Maar wie wordt dan tot de ouderen gerekend? De 60-plussers of vanaf 55-plus of gewoon alle 50-plussers? Graag horen mensen van deze leeftijd het niet zeggen. Het maakt wel dat de groep van niet-actieven voor de officiële pensioenleeftijd begint, vergroot.

Samen met de hogere levensverwachting geeft dat we binnen deze groep vaak drie generaties tellen, generaties met grote verschillen tussen de mensen onderling, generaties met een opeenvolging van geschiedenistaferelen.

Drie generaties in de ouderenverenigingen, drie generaties in het dienstencentrum, en in hoe langer hoe meer families komen drie ouderengeneraties voor.

Niet alleen al deze verschillen in leven en zijn, brengen een gevarieerde waaier bij de ouderen. Doordat elkeen een eigen unieke levensgeschiedenis schrijft, en die schriftjes vormen samen al een heel vak in de eigen levensbibliotheek, worden we met deze boeken en de eigen aard steeds meer uniek.

60 – 80 - 100... de ene generatie trouwde toen de andere werd geboren. Met nieuwjaar 2006 telde België 1 298 honderd-plussers; een leven dat duidelijk anders is dan op 60 jaar.

Sommige ouderen wonen in het jarenlange vertrouwde huis of appartement, alleen of met partner of met nog anderen. Anderen wonen in een rusthuis of Seniorcity of een serviceflat, bij of in de buurt van de kinderen.

Het eigen huis of appartement, de huurwoning wordt door allen naar eigen smaak, naar eigen goeddunken, naar ieders gemak, maar ook naar ieders portemonnee ingericht. Het geeft een goed staal van de verschillen tussen mensen. Hoe dan ook, je voelt je thuis in het eigen ingericht huis, wat zelfs in een rusthuis kan.

Het gros van de ouderen heeft gewerkt, hard gewerkt. De meesten staan officieel opgelijst en krijgen vanuit deze arbeid een pensioen. Anderen hebben gewerkt als partner, in het huishouden, en ja ook in de voorbije jaren, in het zwart. Dit brengt grote verschillen mee in de inkomsten op latere leeftijd, nl. het pensioen.

Het pensioen kan lager of hoger zijn. Naast het pensioen zijn mogelijk andere inkomsten van tel. Koppel daarbij het al of niet hebben van een eigen woning, dan worden de verschillen in inkomen en te besteden bedrag duidelijk. Dit verschil geeft de mogelijkheid of de onmogelijkheid om aan allerlei te participeren, een facelift te ondergaan, de hoognodige of de maximale gezondheidszorgen te bekostigen, keuzemogelijkheden of de beperking tot het noodzakelijke en het goedkoopste te kopen, enz.

Maar zoals iedereen, ouder en jonger, of we nu senioren zeggen of de oudste ouderen, we worden elke dag allemaal samen een dag ouder.

De ene is sporter en de andere niet. Maar bij de sporters heb je skiërs en bergbeklimmers, jaja ook bij de ouderen, maar ook de recreatiefietser en de wandelaar. En wat heb je gemeen... de beweging. Zij maken het verschil met wie sedentair het leven doorbrengt.

Belgen worden samen met de ruim honderd andere nationaliteiten die ons land rijk is, ouder. Maar je zal maar in mindere of meerdere mate je best gedaan hebben om je verstaanbaar te maken, en op hogere leeftijd die nieuwe taal vergeten. Je wordt dan hulpeloos ouder in een nog vreemder land.

De ene persoon gaat na het arbeidsleven verder met zijn competenties, blijft zijn vakgebied opvolgen, schrijft teksten, de filosoof geeft wonderlijke wijsheden weer. De andere zet een punt achter de jarenlange bezigheden, maar gebruikt de ervaring van het werk voor vrijwilligerswerk. Anderen zetten de competenties in voor het netwerk van kinderen en kleinkinderen: hulp voor het huis, de opvoeding, de kleinkinderen allerlei leren. En anderen gaan onuitputtelijk op bezoek in stad en cultuur, bestuderen de kunst. Anderen denken dat het welletjes is en houden zich op hun gemak.

Zelfs binnen de ouderengroep heeft niet iedereen hetzelfde meegemaakt. De meesten hebben de tweede wereldoorlog meegemaakt, maar als klein kind was dat anders dan als soldaat of als moeder die met moeite voldoende eten voor de kinderen had.

Allerlei omstandigheden maken dat ouderen een uiteenlopend allegaartje is want ook mensen met een verstandelijke handicap worden oud, personen die blind of doof zijn, mensen met autisme, homo's en lesbiennes, daklozen, druggebruikers en alcoholicus, maar ook de religieuzen, de kunstenaars en de wetenschappers, allen worden ouder met hun bijzondere geschiedenis en de daarin opgebouwde identiteit.

En tegenover het beeld van de gezonde sportende oudere kan het beeld van de kwetsbare, de fragiele oudere worden geplaatst, zelfs de oudere die hulp nodig heeft om te (over)leven.

De context waarin iemand opgroeit en zijn leven uitbouwt, geeft heel diverse levenslopen.

En de babyboomers die de komende jaren met pensioen gaan...ook zij zullen de groep van de ouderen inkleuren, zij het met de speciale verf van hun tijd.

Met al deze verschillen binnen de categorie ouderen kan rekening worden gehouden zodat een vereniging inderdaad voor elke leeftijd is, een dienstencentrum voor zestigers en voor negentigers, voor mensen met verschillende smaken en verschillende geschiedenissen, voor sportieven en minder-actieven, voor kaarters en netwerkers, voor haantjes de voorsten en voor volgers (hebben we dat ook niet in de wielersportploegen?).

Ouderen vormen een heel heterogene groep. Deze verscheidenheid dient in eigen rangen, zowel als bij het beleid in rekening gebracht te worden.

Ter afsluiting enkele herkenbare beelden die vele andere beelden kunnen oproepen, maar die verschillen en gelijkenissen in de levensloop aangeven.

- Toen ik vertelde dat ik ging trouwen, vertelde het schoolhoofd mij onmiddellijk dat ik dan niet langer les mocht geven.
- Ik was een kind tijdens de oorlog. Ik vond de oorlog plezant: het geluid van de vliegtuigen, er was altijd wat te beleven.
- Mijn man is vroeg gestorven; ik bleef alleen achter met drie kleine kinderen. Ik heb mij er door geslagen.
- Ik was de oudste. Van mij werd verwacht dat ik de boerderij overnam. De jongens mochten studeren, maar de meisjes niet. Ik heb dat later ingehaald.
- Er was een reorganisatie in het bedrijf waar ik al 30 jaar werkte. Ik werd op mijn 52ste op brugpensioen gestuurd.

De voortschrijdende veroudering van de bevolking maakt de verscheidenheid alleen maar groter. De toenemende diversiteit binnen de samenleving houdt een aantal risico's in, maar ook kansen. Verscheidenheid, ook inzake leeftijd, is een rijkdom. Alleen, iedereen moet optimale kansen krijgen om deze rijkdom te valoriseren en hiertoe moet iedere vorm van discriminatie worden geweerd. Dit kan niet worden bereikt met richtlijnen, wetten en decreten alleen. Van begrip en het leren omgaan met verscheidenheid, onder meer tussen de generaties, mag een minstens even groot resultaat worden verwacht.

Getuigenissen

Hieronder enkele getuigenissen van mensen. Elk met hun specifiek verhaal, waarbij duidelijk blijkt dat iedereen uniek en anders is.

“Een krot met vochtige muren en vaak geen verwarming.”

Enkele cijfers:

De inkomensgarantie voor ouderen bedraagt 686.24 euro en de algemeen aanvaarde financiële armoedegrens voor een alleenstaande persoon is vastgesteld op 775 euro/maand; het leefloon (wettelijke minimuminkomen) in 2005 bedroeg 625.6 euro voor een alleenstaande.

Michel is 79, gescheiden, heeft geen kinderen en moet rondkomen met een pensioen van 625 euro. Vroeger kon hij aan een goedkope prijs huren, maar het huis is onbewoonbaar verklaard en nu moet hij op zoek naar een nieuwe woonst.

Michel: “Ik moet noodgedwongen zoeken op de privé-huurmarkt, want voor een sociale woning sta ik op enkele wachtlijsten. De meeste huizen, die ik bezichtig zijn gewoon onbetaalbaar voor mij. Laats zag ik een appartement voor 450 euro. Als ik dat betaal, hou ik bijna niets meer over om mijn vaste kosten te betalen en om te eten. Bovendien word ik vaak van het kastje naar de muur gestuurd als ik me informeer over huurpremies. Ik geraak er echt niet meer aan uit; aan al die paperassen.

Wat ik wel nog net kan betalen, is vaak onleefbaar; een krot met vochtige muren en vaak geen verwarming. Hier in Brussel vind ik niets meer, daardoor ben ik op zoek naar een woning in de naburige gemeenten. Nochtans woonde ik zo graag in mijn vroegere buurt. Als ik een probleem had kon ik altijd rekenen op Harry, die af en toe boodschappen deed, en zelfs de afvoer kon repareren. In het begin was het inderdaad niet gemakkelijk om een ander de karweitjes te laten opknappen, maar de nood breekt wet. Vroeger ging ik ook regelmatig naar het theater, hopelijk kan ik me dat nu nog blijven veroorloven. Het zal alleszins een hele aanpassing worden.”

“Iedereen wil dat zijn dochter of zoon goed terecht komt...”

Heb je er al eens bij stilgestaan dat de bevolking heel wat holebi's telt? Niet enkel bij de jongeren, maar ook bij de ouderen.

Omdat er vroeger niet over gesproken werd, zijn de meeste oudere holebi's ook gehuwd (geweest). Zij wisten immers niet beter.

Hieronder het verhaal van Elisabeth, 62 jaar.

Elisabeth: “Toen mijn dochter 21 was, vertelde ze me dat ze lesbisch was. Ik heb er dagenlang niet van kunnen slapen. Ik had schrik dat ze omwille van haar geaardheid benadeeld zou worden. Het was plots allemaal zo anders. Ik had altijd gehoopt dat ze ging trouwen met een man, kindjes ging krijgen en dat ze een ‘gewoon’ leven zou leiden. Plots viel dat plan in duigen, en ik wilde zo graag oma worden. Tegelijk was ik ook bang en onwetend: Ik wist helemaal niets over homoseksualiteit. Tijdens mijn jeugd werd er al niet gesproken over seks, laat staan over homoseksualiteit. Ik had ook een volledig verkeerd beeld van homo’s en lesbiennes. Ik dacht dat een lesbienne een ‘halve man’ met kort haar was, maar toen ik keek naar mijn dochter, was dat helemaal niet zo. Zij zag er helemaal niet zo uit. De beelden die

ik me had voorgesteld, klopten niet meer met de realiteit. Holebi's zijn mensen zoals iedereen: mannen en vrouwen, gehuwd of ongehuwd, slank en volslank, sociaal en a-sociaal, trouw en ontrouw, knap en lelijk, goed en slecht, kortom: gewone mensen. Nochtans heb ik maanden rondgelopen met vragen en vooral waarom-vragen. Wat zou de familie zeggen en de buren? Ik dacht aan iedereen, behalve aan mijn eigen dochter. Tot ik beseftte dat het voor haar waarschijnlijk nog veel moeilijker was dan voor mij. Iedereen wil dat zijn dochter of zoon goed terecht komt...en mijn dochter is goed terechtgekomen, maar dan wel bij een vrouw in plaats van bij een man. Als ik zie hoe gelukkig ze nu is, dan ben ik blij dat ik de stap heb durven te zetten en heb durven zeggen: mijn dochter is lesbisch.”

“Daar heb ik kebab leren eten.”

André is 62 jaar, juist op pensioen en heeft Ahmed als buur.

André: “Ahmed en Naïma wonen hier nu zo’n vijf jaar. Ze zijn getrouwd in Turkije. Ik wou dat ik er bij was geweest, want ze hebben drie dagen lang gefeest. Vorig jaar zijn mijn vrouw en ik voor onze 40 ste huwelijksverjaardag voor het eerst een week naar Turkije geweest. De gastvrijheid en warmte die we daar gekregen hebben, is echt niet in woorden te omschrijven. Ahmed had voor ons een paar leuke uitstapjes uitgestippeld en we konden zelfs logeren bij familie van hem. Daar heb ik kebab leren eten.

Onlangs ben ik hem nog gaan helpen, want hij had problemen met zijn wagen. Nu heb ik al meerdere keren de vraag van hem gehad wanneer hij eens iets kan terugdoen voor mij. We hebben afgesproken dat hij in de zomer mijn keuken komt schilderen. Een kennis van mij kwam ooit eens een boom snoeien en zei er prompt bij dat hij 15 euro per uur vroeg. Dat is een verschil met onze cultuur, zij helpen elkaar. Een vriendendienst doen... bij ons komt dat niet meer zo vaak voor.”

“Wat moet ik haar zeggen, dat ze geen toekomst heeft? Dat we ieder moment kunnen worden opgepakt?”

Eliza en Daniel zijn zes jaar geleden uit Armenië gevlucht om hier een ander en ‘beter’ leven op te bouwen. Samen met hun drie kinderen leven ze al een hele tijd in angst en onzekerheid.

Daniel: “Wij wonen hier nu al zes jaar. We hebben geen papieren en leven constant met de schrik om opgepakt te worden. We mogen niet werken en het is niet mogelijk om financiële bijstand te verkrijgen. Onze asielaanvraag werd twee keer geweigerd. Nu zijn we in beroep gegaan bij de Raad van State en wachten op een uitspraak. Als dat ook op een sisser afloopt, dan weet ik echt niet meer wat doen. Officieel is de oorlog in Armenië voorbij, maar in de praktijk nog lang niet.

Onze kinderen zijn hier opgegroeid, gaan hier naar school, volgen dansles, spreken vloeiend Nederlands, hebben hier hun vriendjes. In Armenië kennen ze niemand, ze kunnen zelfs de taal amper. Mijn dochter wil graag dokter worden. Wat moet ik haar zeggen, dat ze geen toekomst heeft? Dat we ieder moment kunnen worden opgepakt?

Ook mijn vrouw en ik hebben ons best gedaan om te integreren. We hebben een cursus Nederlands gevolgd en ik heb al enkele opleidingen gevolgd bij de VDAB. Ik speel zelfs hier in de plaatselijke fanfare. Ons leven is hier, bij onze Belgische vrienden. Dank zij hen krijgen we veel steun en kunnen we aan een lage prijs een appartementje huren. Zelf klus ik hier en daar wat bij, maar we moeten heel zuinig zijn. Mijn wens is dat ik ooit kan gaan werken, zodat ik zelf voor mijn kinderen kan zorgen en dat zij hier in hun thuisland een toekomst kunnen opbouwen.”

“Toch liep onze relatie niet van een leien dakje,…”

Petra: “Mijn naam is Petra. Ik ben 36 jaar en dit jaar 5 jaar getrouwd met Patrick. Samen hebben we één kindje Lize. Ze wordt twee jaar in november.

Ik kan niet zeggen dat het liefde op het eerste zicht was, toen ik Patrick ontmoette. We waren eerst gewoon vrienden, ik ging veel bij hem langs, hielp hem waar nodig, hoewel hij zelfstandig kon wonen. Langzaam groeide bij mij het besef dat ik voor hem meer voelde

dan alleen vriendschap. Toch liep onze relatie niet van een leien dakje, want Patrick heeft een handicap. Hij is klein van gestalte en mist beide armen. Niemand, zelfs mijn eigen moeder niet, kon geloven dat ik juist op hem viel. Waren er niet genoeg ‘andere’ mannen op de wereld? Pas veel later zag ze ook Patrick, wie hij echt is: een lieve, attentvolle, intelligente man.

Het is inderdaad zo dat we sommige dingen anders beleven of doen dan ‘gewone’ koppels, maar we gaan ook zoals anderen eens een dagje naar zee, we gaan picknicken of we gaan fietsen. Het meest erge vind ik de reacties van mensen. Mensen staren je constant aan, vol onbegrip. Soms zie ik zelfs medelijden in hun ogen. Ik snap dat niet. Ik ben perfect gelukkig.”

“Een dementerende pakte mijn hand vast…”

Hieronder kunt u een getuigenis lezen van Leen, die mee is gegaan op Joka-kamp. Joka vzw is een landelijke jongerenorganisatie die jongerenkampen organiseert in rusthuizen, psychiatrische centra en voorzieningen voor personen met een handicap (fysiek en mentaal).

Leen: “... Bovendien moet ik bekennen dat ik nog nooit eerder een stap in een rusthuis had gezet. Daarom was mijn eerste kampdag best wel spannend. Ik kan dus begrijpen dat de drempel voor sommige jongeren hoog is om op Joka-kamp te gaan. Maar ik weet nu ook dat de vooroordelen onterecht blijken eens je die drempel overwonnen hebt. Zowel door personeel als bewoners werden we in Aalter immers warm onthaald. Terwijl ik de eerste dag nog een beetje schrok omdat een dementerende vrouw mijn hand vastpakte en niet meer wilde loslaten, heb ik wat later immens genoten van een wandeling met de dementerenden. Ik had me niet kunnen voorstellen dat hun plezier om nog eens buiten te komen, ook mijn plezier werd. De bewoners maakten de meest vanzelfsprekende zaken opnieuw tot iets wonderlijks. Ik ben hen daar erg dankbaar voor.”

Uit ‘Jokazetje – zomer 2005

“Het geeft me iedere ochtend een energiek gevoel...”

In onze Westerse maatschappij is oud worden vaak synoniem van aftakeling, ziekte, ... en krijgen de ouderen vaak het respect niet dat ze verdienen. In andere culturen springen ze daar anders mee om en krijgt een oudere respect.

Zo staat de Chinese cultuur bekend om de speciale waarde die wordt toegekend aan het respect voor ouderen. Terwijl de regels hiervoor niet meer zo geformaliseerd zijn als vroeger, zal het inschenken van een drankje of het open houden van een deur voor een ouder persoon altijd waardering krijgen. Bij het ontmoeten van een groep mensen, is het gebruikelijk om de oudste het eerst te begroeten.

Ook is er een groot verschil in de beleving van het ouder worden. In China bijvoorbeeld staan de ouderen voor dag en dauw op om hun lichaams oefeningen te gaan doen

in het park, want ze zijn ervan overtuigd dat hun individuele lichamelijke gezondheid bijdraagt aan het maatschappelijke welzijn in haar geheel. De sociale zekerheid is er niet sterk genoeg uitgebouwd, wat de Chinese ouderen stimuleert om zelf de verantwoordelijkheid voor hun gezondheid te nemen.

Lao Ming, 87 jaar, een sporter in hart en nieren.

Lao Ming: “Deze ochtend ben ik om kwart voor vijf opgestaan om snel met mijn fiets naar het park te spurten, zodat ik nog op tijd was voor de ochtendgymnastiek. De lucht was fel purper, de ochtend brakt juist aan, en de kantoorblokken van Beijing tekenden zich af als donkere silhouetten wachtend op een nieuwe werkdag. Toen ik bij de ingang van het park aankwam, hoorde ik het geluid van een strijkstok die de snaren van een ‘erhu’ bespeelde, vergezeld door het gebabbel van honderden ouderen die net zoals ik iedere ochtend samenkomen voor hun dagelijkse ochtendritueel. Op het plein achter het hek, waren ze al bezig met de taichi-oefeningen; ik zocht vlug een plaatsje op het pad rond het meer en begon ook mijn armen op en neer te bewegen. Om de bloedsomloop te bevorderen masseren we ook onze benen. Ik ga altijd volledig op in mijn oefeningen. Het geeft me iedere ochtend een energiek gevoel, zodat ik fris en monter aan mijn dag kan beginnen. Tijdens de pauze praat ik met oude bekenden en hervat daarna mijn oefening.”

Naar de documentaire van Stijn Deklerck

Activiteiten

De vele verschillen tussen mensen bevinden zich op de meest uiteenlopende domeinen. We leven in een wereld vol verschillen en daar kan heel wat mee gedaan worden. De activiteiten die worden aangeboden gaan over het 'ontdekken van' en 'het omgaan met' verschillen. Iedereen zal ze dan ook op zijn/haar eigen manier beleven en invullen. In de processen van ontdekkingen van verschillen zullen, verrassend genoeg, tegelijkertijd veel gelijkenissen opduiken.

De activiteiten kunnen creatief aangepast worden aan de omstandigheden, daartoe zijn enkele tips opgenomen.

Tips

- Voor een goed verloop van de activiteiten kan een groep van 10 personen worden voorzien. Wanneer er te veel deelnemers zijn, kan misschien niet iedereen aan bod komen. Het is ook mogelijk om verschillende groepen onafhankelijk van elkaar te laten werken.
- Zorg voor aangepaste stellingen, voorbeelden of vragen. Je kan ze misschien wel vinden in de actualiteit. Durf ook foto's of beelden te gebruiken die de stellingen kunnen versterken.
- De verschillende activiteiten kunnen gekoppeld worden. Zo kan je stellingen halen uit eigen boezem, of kan je rollen verwerken bij de stellingen, terwijl je een hapje eet,...
- Neem voldoende tijd voor de activiteiten zodat iedereen aan bod komt, maar zorg er ook voor dat er geluisterd kan worden naar elkaar.
- Neem de tijd om dingen ten gronde door te praten.
- Maak de voorgestelde activiteit op maat van je groep.
- Zorg voor een goede begeleiding tijdens de activiteiten.

Activiteit 1: Hand in eigen boezem

Individueel en in groep:

In deze oefening is het de bedoeling om te kijken hoe we zelf tegenover verschillen tussen mensen staan. Je kan dus geen pasklare antwoorden verwachten. Ieder zal voor zichzelf moeten uitmaken hoe hij/zij zal reageren. Sommige vragen zijn in delen verdeeld. Het is belangrijk dat je deel na deel beantwoordt. Zo krijg je een beter zicht op het beeld dat jij gevormd hebt.

1. Ik denk dat iets waar is wanneer ...
  - ik het van iemand hoor – van wie?
  - ik het in de krant lees
  - ik het zelf heb gezien (op televisie)
  - het wetenschappelijk bewezen is

2. Je eerste indruk:

- Ik hou me aan mijn eerste indruk
- Ik vertrouw niet op mijn eerste indruk en wacht op een tweede ontmoeting alvorens iemand te benoemen
- Ik kan mensen niet goed inschatten, ik probeer dan ook geen of een genuanceerd oordeel te vellen

3. Wanneer ik iemand iets zie doen dat volgens mij niet kan, dan

- Reageer ik altijd
- Reageer ik nooit
- Reageer ik als de persoon er niet bedreigend uitziet
- Reageer ik, tenzij het te donker is of niemand in de buurt is

4. Welke 3 woorden schieten je eerst te binnen wanneer je de volgende woorden hoort?

- Student:
- Werklozen:
- Moslim:
- Polen:
- Je kan nog nagaan over welke andere groepen je iets kwijt wil.

5. Ken je ... en geef 3 woorden die in je opkomen wanneer je aan deze persoon denkt. Wanneer je geen dergelijke persoon kent, moet je niets invullen.

- Ken je een moslim in je omgeving?
- Ken je (achter)kleinkinderen van vrienden of heb je (achter)kleinkinderen die student zijn?
- Ken je een (ex)werkloze in je familie of buurt?
- Ken je een Pool of een Rus?

In het volgende deel kunnen de antwoorden uitgewisseld worden. Hierbij wordt bij elk antwoord best uitleg gegeven waarom je hiervoor gekozen hebt. Zo krijg je meer inzicht in de gelijkenissen en de verschillen in denkwijzen en beeldvorming.

Stap per stap:

Het is de bedoeling om hier de ene situatie na de andere te geven, maar telkens slechts zin per zin te presenteren, omdat de reacties kunnen verschillen naargelang er meer informatie is. Er kunnen ook andere situaties behandeld worden.

Je ziet een jongen een oude dame weg duwen.
Wat denk je?

Je merkt dat de jongen de dame duwde omdat er anders iets op haar hoofd zou terecht komen.
Wat denk je?

Je ziet dat een groep jonge allochtonen de weg verspert, wat doe je?

Je ziet dat een groep schoolkinderen de doorgang op het voetpad verspert, wat doe je?

Is je reactie anders? Hoe komt dit?

Je ziet dat iemand in een rolstoel niet over een drempel kan, wat doe je?

Wat doe je wanneer je weet dat er een ingang voor rolstoelen is?

Op welke manier zou de persoon in de rolstoel kunnen reageren?

Wanneer je deze antwoorden vergelijkt met de antwoorden van iemand anders, zal je verschillen bemerken. Nu kan je de vraag stellen 'waarom' iedereen een ander antwoord geeft. Komen de antwoorden vanuit je eigen beleving, vanuit je beeldvorming of spelen bepaalde ervaringen een rol?

De volgende vragen kan je stellen in groep nadat je de antwoorden van de groepsleden beluisterd hebt.

- Zijn je antwoorden anders na de bespreking in de groep? Zou je anders antwoorden of reageren of denken in de toekomst?
- Op welke vraag wordt het meest uiteenlopend geantwoord? Hoe komt dit?
- Ben je, achteraf bekeken, tevreden over je antwoorden?
- Kan je in de groep tot gezamenlijke antwoorden komen?
- Zijn er bij elk antwoord zowel positieve als negatieve kenmerken of handelingen te geven?

Je kan waarschijnlijk zelf ook nog een paar kritische vragen vinden die na afloop van de vragen kunnen gesteld worden.

Activiteit 2: Stellingengesprek

Om het gesprek in goede banen te leiden wordt een gespreksleider aangeduid die er voor zorgt dat:

- Iedereen aan bod kan komen in het gesprek
- Verschillende meningen met elkaar geconfronteerd worden
- Het gesprek op een ordelijke manier kan verlopen

De bedoeling is om kennis te maken met verschillende meningen. Daarom mag zeker verduidelijking gevraagd worden over de verschillende denkwijzen. Van waar komt het antwoord?

Misschien zijn er mensen die van mening veranderen tijdens het gesprek. Dit kan je te weten komen door voor en na elke discussie een stemming te doen. Dit hoeft daarom niet uitgesproken te zijn, maar een vraag als: “eerder wel of eerder niet akkoord”, kan verduidelijking brengen.

Stellingen:

- Ieder mens is gelijkwaardig. Zelfs criminelen.
- Je moet met iedereen kunnen samenwerken.
- Er is een te negatieve beeldvorming over ouderen.
- Praten lost alles op.
- Kinderen met een handicap horen niet thuis op een gewone school.
- Homoseksualiteit is onnatuurlijk.
- Er moet plaats zijn voor liefde in een rusthuis.
- Ouderen kunnen veel van jongeren leren.
- Als je meer dan 60 bent, kan het niet dat je nog moet werken.

Activiteit 3: In andermans huid

Rollengesprek

Bij verschillende stellingen die je zelf opstelt of uit deze brochure haalt, kunnen de deelnemers aan het gesprek een speciale rol krijgen. Deze rol doet de spelers zoeken naar argumenten om hun (gegeven) rol tot een goed einde te brengen. Daardoor krijg je inzicht in de ideeën die bij de rol horen. Dit moeten uiteraard geen ideeën zijn waar je persoonlijk ook achter staat. Je moet in het gesprek niet alle rollen gebruiken. Je beperkt het aantal rollensperes best tot 6 personen. Als je verschillende mensen zonder bepaalde rol laat deelnemen, kan de groep tot 10 deelnemers vergroot worden. Zo krijgt iedereen voldoende de kans om zijn/haar ‘zegje’ te doen.

Observeren

Naast de gespreksleden kunnen observatoren, die aan de kant zitten, een beter licht werpen op het gesprek en de rollen. Het kan verrassend zijn wanneer deze rollen verborgen worden gehouden. De observatoren kunnen de vragen die bij de nabespreking vermeld staan in het achterhoofd houden tijdens het gesprek.

Verschillende rollen zijn mogelijk:

Maak een keuze uit onderstaande rollen (of eventueel andere zelf gekozen rollen). Een gesprek met 5-6 rollen is genoeg opdat iedereen de discussie nog gemakkelijk zou kunnen volgen.

- Voorstander van de stelling: Probeer je gesprekspartners te overtuigen met argumenten die de stelling bewijzen, ook al is dit niet je eigen mening.
- Tegenstander van de stelling: Probeer je gesprekspartners te overtuigen met argumenten die de stelling tegenspreken, ook al is dit niet je eigen mening.
- Sluit je aan bij diegene die volgens jou de sterkste argumenten heeft. Probeer zijn/haar argumenten te achterhalen.
- Sluit je aan bij diegene die volgens jou de minst sterke argumenten heeft. Probeer zijn/haar argumenten te achterhalen en versterk ze.
- Iemand die overal tegen is, steeds kritiek uitoefent: Probeer elk argument, of het nu voor of tegen is, op een tegenantwoord of vraag te voorzien.
- Iemand die steeds probeert te verzoenen. Je probeert om de voor- en tegenstanders te verzoenen door er op te hameren dat men de andere ook moet begrijpen.
- Iemand die steeds terugkomt op vorige genoemde punten. Je probeert punten die al besproken zijn opnieuw ter discussie te brengen.
- Iemand die steeds om verduidelijking vraagt. Je bent niet altijd goed op de hoogte en vraagt voortdurend uitleg over de argumenten die de voor- en tegenstanders hebben en over de inhoud van het rollenspel.
- Iemand die alles steeds wetenschappelijk bewezen wil zien. In een discussie probeert men elkaar vaak te overtuigen door argumenten die niet echt bewezen zijn. Jij kan dit bewaken en vragen of de argumenten wel kunnen bewezen worden.
- Iemand die koppig niet van zijn/haar standpunt afwijkt. Je neemt een standpunt in dat misschien wat hard over komt en verdedigt dit fel. Je kan in deze rol uitdagend werken.

Eens de rollen van de spelers verdeeld zijn en de observatoren hun rol kennen, kan het spel starten.

Voorbeelden van thema's die aan bod kunnen komen zijn:

- Ouderen als chauffeur
- Speelpleinen horen niet in een rustige woonbuurt
- Beeldvorming over migranten
- Holebi's mogen geen kinderen hebben
- Meer blauw op straat
- Als ouderwordend persoon moet je niet meer studeren omdat de maatschappij er niets aan heeft

Na het gesprek kan een nabespreking volgen waarbij niet over het thema van de stelling wordt gepraat, maar over de verscheidenheid die spreekt uit de verschillende rollen. De volgende vragen kunnen helpen, maar het is de bedoeling dat er tijdens het gesprek ook vragen en antwoorden geformuleerd worden. Eventueel kan hier geraden worden welke rol de verschillende personen speelden, indien dit in het begin niet werd verteld.

Vragen:

- Was het voor de rolspelers moeilijk om argumenten te vinden? Waarom?
- Wie speelde welke rol en wat was hier typisch aan?
- Hoe denk je dat deze persoon zonder rol zou reageren?
- Ben je overtuigd door één van de rollenspelers? Waarom?
- Ben je veranderd van mening door het gesprek?
- Beschrijf je eigen reacties die je had tijdens het gesprek.

Activiteit 4: Dilemma's

Deze situaties kunnen zowel alleen als in groep worden besproken, of er kan een combinatie worden gemaakt.

Bij het verhaal hieronder krijg je als deelnemer stap voor stap meer informatie. Na elk informatieblokje worden reacties gevraagd. Hoe ga je met deze informatie om? Verandert het je eerste reactie?

Het is de bedoeling om de reacties te laten komen en iedere bijkomende informatie met meer nuanceringsen te bespreken.

Je nieuwe buurjongen van 14 jaar zet zijn radio nogal luid wanneer hij op zijn slaapkamer zit. Zeker wanneer zijn vrienden langs komen, dan hoor je ze tot in je zetel roepen en ritmes stampen.

Wat doe je?

Nadien blijkt dat de jongen niet goed hoort.

Wat doe je?

Je merkt dat er in de buurt nog mensen het gedrag van de jongen storend vinden.

Wat doe je?

Er is een ex-gevangene in je straat komen wonen. Er doen de wildste verhalen de ronde. In de straat is het de gewoonte dat men nieuwe bewoners verwittigt wanneer het vuilnis buiten moet. Je ziet dat bij de ex-gevangene het vuilnis niet buiten staat.

Wat ga je doen?

Bij onderstaande situatieschets is het de bedoeling dat ieder voor zich een keuze maakt en zijn keuze motiveert.

Je bent sinds kort de eigenaar van een gezellig klein huis. Je hebt beslist om dit eigenhandig op te knappen, met wat hulp natuurlijk, en daarna te verhuren. Na twee weken heb je 3 kandidaten die je appartement willen huren.

Kandidaat 1: Een jong gezin met 3 kinderen die je vertellen dat ze soms nogal krap bij kas zitten en vragen of de huur soms wat later mag.

Kandidaat 2: Een jonge Albanese man die een huis zoekt en zijn 4 kinderen en vrouw wil laten overkomen uit Albanië. Hij heeft geen probleem om de huur te betalen, vertelt hij je.

Kandidaat 3: Een vrouw die aan het scheiden is en dringend een nieuw onderkomen zoekt.

Bij onderstaand fragment maakt elk weer een individuele keuze met motivatie.

Je woont erg afgelegen op het platteland, maar sinds kort woon je daar alleen. Het zou niet wijs meer zijn om alleen op een afgelegen plaats te wonen met een zwakke gezondheid en een groot huis dat moet onderhouden worden. Je kan immers nog moeilijk grote wandelafstanden of trappen doen. Wat doe je?

Keuze 1: Je blijft er toch wonen en zorgt voor (professionele) hulp.

Keuze 2: Je verhuist naar een appartement in de stad waar je zelf nog kleine afstanden kan afleggen en geen trappen meer moet doen.

Keuze 3: Je gaat naar een rusthuis waar je verzorgd kan worden.

Activiteit 5: Smaken verschillen

Om het op een gezellige manier over verscheidenheid te hebben, kan worden voorgesteld om eens samen te komen en iedereen een hapje, gerechtje te laten meebrengen. Zelfs in deze eenvoudige handeling kan duidelijk worden dat mensen verschillen in smaak en in de manier van aanpakken.

Gebruik dit als voorbeeld

BELGIË IDENTITEITSKAART	BELGIQUE CARTE D'IDENTITE	BELGIEN PERSONALAUSWEIS	BELGIUM IDENTITY CARD
Naam/Name: Voornamen/ Given names:		Wie heeft het gerecht gemaakt? Wat zijn de ingrediënten	
	Geboorteplaats en - datum/ Place and date of birth Waar heb je het gemaakt? Gekocht?		Geslacht/Sex Vegetarisch of niet?
	Nationaliteit Nationality	Uit welk land komt het gerecht?	
	Kaartnr./Card No Naam van het gerecht		
Geldig van-tot/ Valid from-until Waarom heb je dit gerecht gemaakt?			
Handtekening van de houder/ Holder's signature Wat is zo speciaal aan jouw gerecht? Welk gerecht, van diegene die de anderen maakten, eet je ook graag en waarom? Welk gerecht eet je het minst graag en waarom? Welk gerecht zou je ongeveer op dezelfde manier maken? Welk gerecht zou je helemaal anders bereiden? (Ingrediënten en bereidingswijze)			

Er kunnen extra vragen gesteld worden:

- Wanneer heb je spaghetti/pizza leren kennen?
- Wat vind je van Chinees?
- Ben je ooit al in de Mc Donalds of de Quick gaan eten? Wat vond je er van?
- Wat is het vreemdste dat je ooit hebt gegeten/gedronken?
- Wat is het nieuwste gerecht/drankje dat je hebt geproefd?
- Vind je Pitta, ook wel Kebab genoemd, lekker?
- Hoe kijk je naar de persoon die een bepaald gerecht meebracht?

Hier volgt logischerwijs een vaststelling over leeftjdsverschillen en culturele verschillen, maar ook over globalisering en leren van kinderen en kleinkinderen.

Activiteit 6: Je gemeente anders bekeken

De kaart van je gemeente in kleur en beeld

Je kan voor je eigen gemeente nagaan hoe divers die wel is. Je neemt de kaart van je gemeente en brengt daarop enkele foto's aan van bv. een rusthuis, een ouderengroep, een Poolse arbeider, een kinderkribbe,...

Daarna ga je na wie samen met jou inwoner is van je gemeente. Deze gegevens kun je gemakkelijk vinden op de website van de gemeente en OCMW, in de bibliotheek en op www.lokalestatistieken.be.

Wie is allemaal samen met jou inwoner van de gemeente?

- aantal nationaliteiten, welke nationaliteiten
- aantal personen met leefloon, inkomensgarantie
- aantal migranten
- aantal kinderen en jongeren
- aantal 60-plussers/aantal gepensioneerden
- aantal mannen en vrouwen
- aantal sociale woningen
- aantal werklozen
- aantal zieken, aantal personen met een handicap
- aantal zelfstandigen/vrije beroepen/bedienden/arbeiders
- aantal dat deelneemt aan het verenigingsleven, aan sport, aan cultuur
- enz.

Zoveel verschillen en toch eigenlijk wat gelijk, want iedereen is inwoner van jouw gemeente.

Activiteit 7: Ik zie, ik zie wat jij niet ziet

Hoe je denkt over een bepaalde persoon, heeft veel te maken met de beeldvorming en wat je verwachtingen zijn.

Bepaal de identiteit van een persoon aan de hand van een tekening, verhaal, foto, ... Je kan hiervoor bekende personen gebruiken, maar ook een figuur uit een boek, enz. Hoe denk je dat deze persoon is? Wat straalt die persoon uit?

Stoer – Verlegen – Sociaal – Passief – Lief – Koppig – Ouderwets – Modern - ...

Je zal merken dat ook hier weer mensen van mening verschillen. Beeldvorming en identiteit komen hier samen.

Activiteit 8: Levenslijn

Doel:

Elkaars levensgeschiedenis leren kennen om een beter inzicht te krijgen in een of meer personen. Door de levenslijnen aan mekaar voor te stellen komen gelijkenissen en verschillen naar voor.

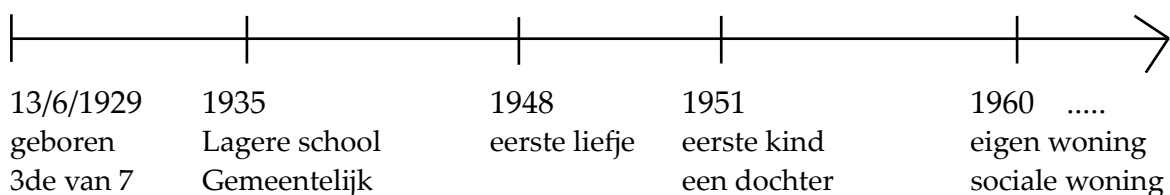
De levenslijn kan gemaakt worden door mensen van gelijklopende of van verschillende leeftijden.

Werkwijze:

1. *Individueel deel:* Iedereen maakt een eigen persoonlijke tijdslijn met een aantal ankerpunten uit het eigen leven. Deze punten worden best enigszins gedocumenteerd met een anekdote, een foto, ... Er kan gevraagd worden fotomateriaal e.d. mee te brengen of er kunnen tijdschriften voorzien worden waaruit gepaste beelden kunnen gezocht worden. Om het doel te bereiken, hoeven de verhalen niet zwaarwichtig te zijn.
2. *Subgroepjes:* De levenslijn wordt voorgesteld en verteld aan 1, 2 of maximum 3 personen. Ook de anderen doen hun verhaal. Uit de verhalen worden enkele belangrijke gelijkenissen en opmerkelijke verschillen gehaald.
3. *Totale groep:* De slotpunten uit 3 worden voorgesteld aan de groep. Er kan verder een gesprek gevoerd worden over hoe de persoonlijke levensgeschiedenis mee richtinggevend is in het leven, punten die de verschillende deelnemers een enigszins gelijklopend verleden geven, punten die de verschillende personen een andere identiteit geven.

De gespreksleider bewaakt dat alle deelnemers aan bod komen en dat niet wordt afgedwaald naar details uit de levensgeschiedenissen.

Voorbeeld:

“Ik ging op mijn twee jaar voor het eerst mee naar de kleuterschool. Ik kreeg van de juffrouw een emmertje met veel kleuren en tekeningetjes.”

“Na het 6de leerjaar ging ik op internaat. Pas dan leerde ik zwemmen want er was geen zwembad in mijn dorp. Er was ook geen muziekschool en voor privé-lessen voor de 7 kinderen hadden mijn ouders niet genoeg geld. Moeders’ levensmotto was: voor iedereen gelijk.”

“Vader was schoenmaker en werkte thuis. Hij was dus altijd in de buurt als we iets mispeuterd hadden. Moeder zorgde naast de bediening van de klanten voor het huishouden en de kinderen.”

“Op 16 jaar wou ik niet meer verder naar school. Mijn ouders vonden voor mij een job. Ik zorgde voor het huishouden en voor de kinderen van een koppel die een stoffenwinkel hadden. Ik bleef daar gedurende de hele week inslapen.”

“Ik ben 2 maal getrouwd. Er zijn kinderen uit de twee huwelijken...”

“Mijn 2de man werkte op de belastingdienst in de gemeente. Om zich op te werken, volgde hij avondschool. Ik was dus vaak met de 4 kinderen alleen.”

Activiteit 9: Je identiteit zit in je portefeuille

Bij het begin van een vergadering of een ontmoeting, kan je tijdens de ouderenweek een kleine oefening doen. Dit om elkaar beter te leren kennen of om elkaar van een andere kant te bekijken.

Oefening:

Je identiteitsbewijs zit meestal in je portefeuille. Maar deze geeft enkel uiterlijke kenmerken van je identiteit weer. Daarom kan men in zijn/haar portefeuille of handtas op zoek gaan naar een klein ding dat een meer onbekend of onzichtbaar deel van de persoon weergeeft. Eerst mag men raden wat het zou kunnen betekenen voor deze persoon. Daarna volgt de uitleg over dit voorwerp.

Dit spel hoeft niet bij één voorwerp te blijven.

Na de uitleg over het gekozen voorwerp kan er nog plaats zijn voor vragen. Iets durven vragen kan hier verheldering brengen. Door te vertellen welke waarde je aan een voorwerp hecht, en anderen daar op te laten reageren, komen verschillen en gelijkenissen bloot te liggen.

Er kan een variatie op volgen, nl. je kan ook raden wat zeker niet in de portefeuille zit van meneer X of mevrouw Y. Je kan ook anderen laten nadenken welk voorwerp zeker niet in de tas van meneer X, of in de handtas van mevrouw Y zal zitten.

Activiteit 10: Tentoonstelling

Maak een tentoonstelling, zodat de kleurrijke samenleving wordt weergegeven. Deze kan bestaan uit beeldmateriaal en voorwerpen van ouderen-jongeren, armen-rijken, allochtonen-autochtonen,... kortom over alles wat mensen verschillend maakt in onze samenleving.

Als de tentoonstelling gebouwd is, kunnen verbindingslijnen aangebracht worden (lint, koord) om verbanden of gelijkenissen aan te duiden. Vb. kleurige kledij, allochtone en autochtone kinderen die graag snoepjes eten, wegenwerken in ontwikkelingslanden en bij ons.

Een uitbreiding kan gemaakt worden met een kunsthoek van de verschillende bevolkingsgroepen.

Op zoek naar andere activiteiten

Vreemdgaan met Neos

Neos vzw organiseert in kader van hun project 'Vreemdgaan met Neos' 2 culturele activiteiten. Deze voorbeelden kunnen andere verenigingen inspireren om gelijkaardige activiteiten te organiseren.

Vreemde Grootmoeders: monoloog

Mim El Messaoudi, de Vlaamse Irma Vankeer, schreef het boek 'Vreemde Grootmoeders'. Een verhaal over haar eigen zoon Karim, die als tienjarig jongetje uit een gemengd huwelijk, voor het eerst naar Marokko, het thuisland van zijn vader, gaat. Daar leert hij zijn Marokkaanse oma kennen die helemaal anders is dan zijn Vlaamse oma. Maar ook de gewoonten en tradities zijn niet dezelfde als in Vlaanderen. Toch beleeft Karim meer de gelijkenissen dan de verschillen.

Mostafa Benkerroum – uiteraard van Marokkaanse afkomst – brengt in een klein uurtje het verhaal van Karim die de twee culturen van zijn beide oma's omarmt. Tijdens een persoonlijke ontmoeting wordt iedereen uitgenodigd om clichés en vooroordelen overboord te gooien.

Na de monoloog is er tijd voor een gesprek met de acteur.

Meer informatie:

Sering vzw, Groeningerplein 2, 2140 Borgerhout

Tel: 03 272 03 30, E-mail: info@sering.be, Website: www.sering.be

Film: Ae Fond Kiss (Slechts een kus)

Het verhaal situeert zich in Glasgow. Casim werkt in een plaatselijke discotheek. Deze migrant van de tweede generatie droomt ervan ooit zijn eigen discotheek uit te baten. Zijn ouders, devote moslims, hebben besloten hem uit te huwelijken aan zijn nicht Jamine. Wat zijn ouders niet weten, is dat hij ondertussen verliefd is geworden op Roisin de muziklerares van zijn jongere zus Tahara. Zij is een vrijgevochten, intelligente en vastberaden dame, helemaal anders dan wat Casim gewend is. Hun relatie legt raciale, religieuze en culturele tegenstellingen bloot. Deze moderne versie van Romeo en Julia onthoudt zich van de clichés die eigen zijn aan het genre van de romantische film en is nergens moraliserend.

Na de film kan er van gedachten gewisseld worden. Neos heeft hiervoor Tom Naegels gecontacteerd. Hij schreef zelf uitvoerig over zijn relatie met een Pakistaanse, over vrije liefde, gedwongen huwelijken en culturele verschillen.

Diversiteit en ouderen

Colloquium Groen!Plus: 7 november

Dit colloquium wordt georganiseerd op dinsdag 7 november van 13.30 tot 17.30 uur in het Brussels Parlement. Alle geïnteresseerden zijn van harte welkom.

Meer informatie:

Hugo Van Dienderen, Wapenstraat 2 bus 2, 2000 Antwerpen

Tel.: 03 288 77 47, GSM 0495 52 37 69

E-mail: hugo.vandienderen@groen.be , Website: <http://www.groen.be/groen!plus>

Grootouders (s)maken het verschil

Studiedag GOSA en HIG: 21 november

De Grootouders- en Seniorenactie nodigt u allen uit op 21 november in het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen
De Factorij, Huart Hamoiriaan 136, 1030 Schaarbeek

Meer informatie:

GOSA, Troonstraat 125, 1050 Brussel

contactpersoon: Ronny De Schuyter, Tel.: 02 507 89 95

E-mail: gosa@gezinsbond.be, Website: www.gezinsbond.be

Kaartspel OKRA

Okra, trefpunt 55+ heeft een kaartspel uitgewerkt rond diversiteit. Dit spel wordt in het kader van het thema 'Kleur het leven' volgend jaar gepubliceerd. Vanaf 2007 is het spel beschikbaar bij:

OKRA, Haachtsesteenweg 579, 1030 Brussel

Tel : 02 246 44 41, Fax : 02 246 44 42

E-mail: secretariaat@okra.be, Website: www.okra.be

Verskillende maten

De Universiteit voor het Algemeen Belang (UAB) lanceert eind september het project 'Verskillende maten'. Met dit project willen ze de positieve kant van multiculturaliteit laten zien. Een film toont een aantal mooie verhalen van interculturele vriendschappen tussen jongeren. Uit de verhalen blijkt dat niet enkel de jongeren meer respect krijgen voor andere culturen, maar ook hun omgeving. En die vriendschappen zorgen voor meer verdraagzaamheid. Vanaf september worden ook gratis lezingen georganiseerd en seminaries met een filosofische inslag over vriendschap.

Meer informatie: www.universiteitalgemeenbelang.be

Deelnemen aan het Europees jaar van Kansengelijkheid?

De meeste activiteiten worden op nationaal, regionaal en lokaal niveau georganiseerd. Op die manier staan de activiteiten zo dicht mogelijk bij de plaatselijke bevolking en zijn ze aangepast aan elke lidstaat.

Indien leden van AGE geïnteresseerd zijn om te participeren aan een project of een evenement onder de noemer 'Het Europees jaar van Gelijke Kansen' kan contact opgenomen worden met de nationaal bevoegde instantie.

Meer informatie:

AGE- The European Older People's Platform, Rue Froissart 111, 1040 Brussels
Tel.: 02 280 14 70, Fax: 02 280 15 22, Website: www.age-platform.org

Vlaamse Jeugdraad

De Vlaamse Jeugdraad heeft intergenerationele solidariteit tot prioriteit voor de komende drie jaren gekroond. Voor de Vlaamse Jeugdraad ligt in solidariteit tussen de generaties een antwoord op de grootste uitdagingen van het moment.

Meer informatie:

Vlaamse Jeugdraad, Arenberstraat 1 D, 1000 Brussel
Tel.: 02 551 13 80, Fax: 02 551 13 85
E-mail: info@vlaamsejeugdraad.be, Website: www.vlaamsejeugdraad.be

Culturele stadswandelingen

Om kennis te maken met andere culturen kan je bijvoorbeeld ook een stadswandeling maken doorheen de:

[Joodse wijk en Chinese wijk in Antwerpen](#)

Tijdens de wandeling leer je de cultuur, hun godsdienstbeleving, de gebruiken, levensgewoonten en feesten kennen.

Meer informatie:

Toerisme Antwerpen – Gidsenwerking, Grote Markt 13-15, 2000 Antwerpen.
Tel.: 03 232 01 03, Fax: 03 203 95 08, E-mail: gidsenwerking@stad.antwerpen.be

[Matongéwijk in Brussel](#)

De Matongéwijk aan de Naamse Poort in Elsene is bekend als een ontmoetingscentrum waar Afrikanen uit Brussel, België en ver daarbuiten elkaar treffen.

Meer informatie:

Gemeenschapscentrum Elzenhof, Kroonlaan 12, 1050 Elsene.
Tel.: 02 648 20 30, Fax: 02 648 32 42
E-mail: elzenhof@vgc.be, Website: elzenhof.vgc.be

Provinciale Integratiecentra

Deze provinciale diensten hebben een knowhow opgebouwd gedurende verschillende jaren. Je kan bij hen terecht voor informatie en activiteiten.

Limburg

PRIC Hasselt
Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt
Tel.: 011 23 82 20, Fax: 011 23 82 10.
E-mail: pric@limburg.be
Website: www.limburg.be/pric/

Vlaams-Brabant

PRIC
Provincieplein 1, 3010 Leuven
Tel.: 016 26 73 99, Fax: 016 26 73 18
E-mail: pric@vlaamsbrabant.be,
Website: www.vlaamsbrabant.be
(leven & wonen:minderheden)

West-Vlaanderen

PIC
Hoogstraat 98 bus 7, 8800 Roeselare
Tel.: 051 69 79 89, Fax: 051 69 79 90
E-mail: info@pic-wvl.be
Website: www.pic-wvl.be

Antwerpen

PRIC - Minderheden Antwerpen
(PRICMA)
Groene Hofstraat 13, 2850 Boom
Tel.: 03 844 85 70
E-mail: info@pricma.be

Oost-Vlaanderen

Oost-Vlaams Diversiteitscentrum vzw
(ODiCe vzw).
Dok Noord 4, Gebouw 25, 9000 Gent
Tel.: 09 267 66 40, Fax: 09 267 66 44
E-mail: odice@odice.be
Website: www.odice.be

Brussel

Regionaal Integratiecentrum Foyer
Brussel
Werkhuizenstraat 25
1080 Sint-Jans-Molenbeek
Tel.: 02 411 74 95, E-mail: foyer@foyer.be
Website: www.foyer.be

Veroudering van de bevolking en verhoudingen tussen de generaties

De Koning Bouwdewijnstichting wil via een projectoproep initiatieven stimuleren en ondersteunen die de relaties tussen generaties verbeteren en die de sociale rol van ouderen versterken. Ook projecten tussen de ouderengeneraties onderling komen in aanmerking.

Kandidaatsdossiers kunnen worden ingediend tot 30 september 2006. Een tweede oproep volgt in 2007.

Geïnteresseerden kunnen de oproepfolder en het kandidaatsdossier downloaden via de website of aanvragen bij het contactcentrum van de:

Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21, 1000 Brussel
Tel. 070 233 065, E-mail: proj@kbs-frb.be, Website: www.kbs-frb.be.

DE LEDEN VAN HET OOK - VLAAMSE OUDERENRAAD

ABVV-Senioren

Hoogstraat 42, 1000 Brussel
tel.: 02 289 01 30
senioren@vlaams.abvv.be

ACLVB-Senioren

Koning Albertlaan 95, 9000 Gent
tel.: 09 222 57 51
senioren@aclvb.be
website: www.aclvb.be

CD&V-Senioren

Wetstraat 89, 1040 Brussel
tel.: 02 238 38 13
senioren@cdenv.be
website: www.cdenv.be

De Grijsse Panters

Karel Oomstraat 11 bus 9, 2018 Antwerpen
tel.: 03 216 23 31
josee.vanwetter@antwerpen.be

GOSA, Grootouders- en Seniorenactie Gezinsbond

Troonstraat 125; 1050 Brussel
tel.: 02 507 89 45
gosa@gezinsbond.be
website: www.gezinsbond.be

GROEN!PLUS

Sergeant De Bruynestraat 78-82,
1070 Anderlecht
tel.: 02 219 19 19
info@groen.be
website: www.groen.be

IMPACT vzw

Maastrichtersteenweg 254,
3500 Hasselt
tel.: 011 23 68 28
dre.witters@telenet.be

Leeftijd, Stichting Lodewijk De Raet

Kapelstraat 43, 2540 Hove
tel.: 03 455 30 29
louis.vannuland@skynet.be
website: www.stichtingderaet.be

LBV, Liberale Beweging voor volkswontwikkeling

Livornostraat 25, 1050 Brussel
tel.: 02 538 59 05
lbv@lbvzvz.be
website: www.lbvzvz.be

Minderhedenforum

Vooruitgangsstraat 323/4
1030 Brussel
tel.: 02 245 88 30
sanghmitra@minderhedenforum.be
www.minderhedenforum.be

NEOS, netwerk van ondernemende senioren

Tweekerkenstraat 29, 1000 Brussel
tel.: 02 238 04 91
inf@neosvzw.be
website: www.neosvzw.be

NLDL, Neutrale Landsbond van de Derde Leeftijd

Steenweg op Charleroi 145,
1060 Brussel
tel.: 02 538 83 00
cderanter@antwerpen.be
website: www.neutrale-ziekenfondsen.be

OKRA, trefpunt 55+

Haachtsesteenweg 579, 1031 Brussel
tel.: 02 246 44 41
secretariaat@okra.be
website: www.okra.be

OKRA-SPORT, trefpunt 55+

Haachtsesteenweg 579, 1031 Brussel
tel.: 02 246 44 36
ingrid.peeters@okrasport.be
website: www.okrasport.be

PWO, Platform Wonen voor Ouderen

Ravenstraat 98
3000 Leuven
tel.: 016 23 10 46
info@pwo.be
www.pwo.be

Roze Rimpel

Steenbokstraat 15
2018 Antwerpen
contact@derozerimpel.be
www.derozerimpel.be

SCV, Senior Consultants Vlaanderen vzw

Lieven Bauwensstraat 20
8200 Brugge
tel.: 050 45 60 86
mark.balcaen@scv-ov.be
www.scvonline.be

Seniorencentrum (Brussel)

Leopoldstraat 25, 1000 Brussel
tel.: 02 210 04 60, fax: 02 210 04 70
info@seniorencentrum-brussel.be
website: www.seniorencentrum-brussel.be

Seniorenraad Landelijke Beweging

Diestsevest 40, 3000 Leuven
tel.: 016 24 21 49
koen_van_den_broeck@boerenbond.be
website: www.landelijkegilden.be
Remylaan 4B, 3018 Wijgmaal
tel.: 016 24 39 56
lvermeire@kolv.be en
www.kolv.be

Seniornet Vlaanderen vzw

Koningsstraat 136
1000 Brussel
tel.: 011 21 05 50
voorzitter@seniornetvlaanderen.be
www.seniornetvlaanderen.be

S-PLUS

Sint-Jansstraat 32, 1000 Brussel
tel.: 02 515 02 56
info@s-plusvzw.be
website: www.s-plusvzw.be

Sportievak vzw

Groeningelaan 40, 8500 Kortrijk
tel.: 056 31 10 01
e-mail: info@sportievak.be
website: www.sportievak.be

S-Sport

Sint-Jansstraat 32, 1000 Brussel
tel.: 02 515 02 41
s-sport@socmut.be
website: www.s-sport.be

VDOR

Vereniging Directeurs Openbare Rusthuizen

Dodenpaardenstraat 17
8600 Diksmuide
tel.: 051 50 20 58
marc.notredame@vdor.be
www.vdor.be

Vieux Rose

Rootjesweg 65
9200 Dendermonde
tel.: 052 22 38 58
info@vieuxrose.be
www.vieuxrose.be

VVDC, Vereniging van Vlaamse Dienstencentra

Langemeersstraat 6, 8500 Kortrijk
tel.: 056 24 42 00
zonnewijzer@ocmw.kortrijk.be
website: www.dienstencentra.org

VvP, Vereniging van Provincies

Albertinaplein 2 bus 4
1000 Brussel
tel.: 050 40 33 14
michel.dewit@west-vlaanderen.be
www.vlaamseprovincies.be

VvS, Verbond van Senioren

Warmoesstraat 13, 1210 Brussel
tel.: 02 218 27 19
vvs@belgacom.net
website: www.verbondvansenieren.be

VVSG, Vereniging Vlaamse Steden en Gemeenten

Paviljoenstraat 9
1030 Brussel
tel.: 02 211 55 00
elke.verlinden@vvsog.be
www.vvsog.be

VVVG, Vlaams Verbond voor Gepensioneerden

Carnotstraat 47 bus 1, 2060 Antwerpen
tel.: 03 233 50 72
senior.vvvg@skynet.be
website: www.vvvg.be

WOAS, West-Vlaams Overleg Adviesraden van Senioren

Koning Leopold III-laan 41,
8200 Sint-Andries
tel.: 050 40 33 13, fax: 050 40 31 07
michel.dewit@west-vlaanderen.be

Werkten mee aan de opzet van de Ouderenweek:

Jules Claikens
Huib Hinnekint
Frans Motmans
Frederik Fluyt
Georgette De Wit
Gilbert Van den Neucker
Goddie De Smet
Gust De Schutter
Harry Berghs
Hilda Beekmans
Jaak Kusters
Kathy Louagie
Laurens Lemmens
Lieve Desender
Louis Van Nuland
Marcel Van den Bergh
Maria Werkbrouck
Mie Moerenhout
Pieter Van Parys
Raoul Maelstaf
Rik Lodewijckx
Tom Vaneessen
Ward Opdebeeck

Bijzondere dank aan Frie Hermans, Goddie De Smet, Harry Berghs, Huib Hinnekint en Pieter Van Parys voor het nalezen van de teksten.

Bibliotheken of rusthuizen die de nieuwsbrief OOK-ACTUEEL regelmatig wensen te ontvangen, delen het adres en de naam van de contactpersoon schriftelijk (brief, fax, e-mail) mee aan het OOK-secretariaat.

Indien deze brochure niet op de juiste plaats of bij de juiste persoon terecht komt, kan u dit meedelen aan het OOK-secretariaat.

De brochure van de Ouderenweek is een uitgave van het Vlaams Ouderen Overleg Komitee vzw en de Vlaamse Ouderenraad.

Drukwerk:

Drukkerij Lamine, Herent

Redactie:

Mie Moerenhout, Tom Vaneessen en Kathy Louagie

Foto's:

Jef Ballinckx

Lay-out:

Kathy Louagie

Secretariaat OOK vzw - Vlaamse Ouderenraad

Koningsstraat 136 - 1000 Brussel

Tel.: 02 209 34 51

Fax: 02 209 34 53

E-mail: mie.moerenhout@vlaams-ook.be

kathy.louagie@vlaams-ook.be

Website: www.vlaams-ook.be